

Kapitola 22

Druhým dnem vlaje prapor z budovy Hlávkových kolejí. Sem se teď sbíhají nitky nadcházejícího dění. Je domluveno, že se Janův pohřeb uskuteční 16. listopadu v Nákle, blízko Janova rodiště. Z Prahy je to ovšem daleko, a tak se zdá jisté, že se ho bude moci zúčastnit jen hrstka studentů. Kdosi přišel s nápadem uspořádat den předtím tryznu, jejíž průvod by vedl okolím Albertova.

Opletalova rodina souhlasila, a tak se přípravy rozběhly na plné obrátky. Především bylo potřeba pořídit parte. Znění motta bylo jasné. Wolkerův epitaf: „... pro spravedlnost světa šel se bit, dříve než mohl srdce k boji vyťasit, zemřel mlád 24 let.“

Opravdu, jaká shoda krátkosti jejich životů!

Pak bylo potřeba získat povolení policejního prezidia. V žádosti stálo, že trasa by vedla od Ústavu soudního lékařství ulicemi Na Slupi a Vyšehradská. Před Hlávkovými kolejemi mělo proběhnout oficiální rozloučení.

Kdekdo se snažil přispět nějakým podnětem. Třeba požádat Vítězslava Nezvala, aby k této příležitosti napsal báseň. Navštívili ho studenti, souhlasil a po domluvě s režisérem E. F. Burianem se shodli, že verše bude recitovat známá herečka Marie Burešová. Objevil se také další příslib, hornisté orchestru Národního divadla rozezní v závěru smuteční fanfáry.

Ani se získáváním finančních prostředků nebyla potíž. Peníze se hrnuly ze všech stran. Nejen od studentů, ale především od zaměstnanců vysokých škol a kolejí. Také od docela neznámých dárců.

Čtrnáctého listopadu, den před chystanou tryznou, prožíval pražský policejní prezident doktor Charvát perné chvíle. Telefony od časného rána na jeho stole nepřestaly vyzvánět. Nejprve volal rektor Vyšší školy obchodní, profesor Horn. Sděloval, že v souvislosti s nadcházejícím smutečním rozloučením se mu v úřední korespondenci objevily natolik štvavé tiskoviny, že si z nich nic netroufá ani přečíst. Podle něj by za dané situace bylo nejlepší převézt rakev se zesnulým studentem okamžitě z Prahy do místa budoucího pohřbení. Předešlo by se tak komplikacím, které jinak nepochybně nastanou. A které mohou mít nedozírné následky.

Vzápětí se ozval inženýr Müller, vrchní rada rektorátu Vysokého učení technického. Oznamoval, že jejich budova byla během uplynulé noci oblepena letáky, jež označovaly německé úřady za původce Opletalovy smrti. A to že se přitom bojí vyslovit mnohem ostřejší výraz. Vyvodil z toho stejný závěr. Převézt Opletalovy tělesné ostatky během následujících hodin do studentovy rodné obce.

Doktor Charvát si byl vědom, že gestapo teď sleduje každý jeho krok a že podle toho bude hodnotit jeho celkové počínání v této záležitosti. Zároveň si však chtěl uchovat pověst rozvážného policejního úředníka a vyhnout se podezření z přílišné vstřícnosti vůči Němcům. Jak ale pro jedno neztratit druhé? Rozhodl se spojit se svým nadřízeným, ministrem vnitra generálem Ježkem. V úřadě však zastihl jen sekčního šéfa Komorouse, a ten pro něj nebyl v dané chvíli dostatečnou autoritou. Následující sdělení přišlo z Karlovy univerzity. Děkani jednotlivých fakult i samotný rektor profesor Hrozný se hodlají účastnit tryzny se vší akademickou okázalostí.

Opletal však byl zraněn během protiněmeckých demonstrací a doktor Charvát pochopil, že si tu někdo zahrává s ohněm. Rozhodl se proto zabránit podobnému zámě-

ru. Naštěstí si i na rektorátu včas uvědomili, co je v sázce, a v následujícím hovoru vedoucí osobní rektorovy kanceláře sděloval, že vedení univerzity bere své předchozí rozhodnutí zpět a že všechno dopadne k jeho spokojenosti.

A do vší té rozkolísanosti, pochybnosti a úvah se znovu rozdrnčel telefon. Volal ministr vnitra generál Ježek. „Konečně,“ oddychl si doktor Charvát. Jenže to, co sděloval, mu připadalo k nevíře. Úřady prý už nemají nic proti chystané tryzně a souhlasí s jejím uskutečněním. Obrat o to nápadnější, že to byl právě Oberlandrat, který se až dosud činil, aby smutečnímu průvodu zabránil.

Jistě, mohla to být léčka. A tak policejní prezident zůstal dál obezřetný. Chtěl si krýt záda tím, že poradatelé tryzny stvrdí prohlášení o pokojném průběhu celé akce svým podpisem.

Jenže jak je přivést k jednomu stolu, když čas mezitím pokročil a záležitost je třeba vyřídit během dneška? S obtížemi se podařilo obvolat alespoň dva z nich, zato ty nejdůležitější. Tajemníka pražského Spolku mediků Šmelhause a předsedu samosprávy Hlávkových kolejí Martischniga. Do třetice k nim pak přibyl další, kdo by mohl průběh tryzny ovlivnit, vikář Československé církve Krejčárek, který provede v ústavní kapli vykropení.

Pozdě odpoledne se scházejí v budově policejního prezidia. Doktor Charvát předloží každému z nich znění reverzu. Jeho podmínky je potřeba dodržet do posledního písmene: Nápis na stuhách věnců nesmějí mít provokativní charakter, účastníci tryzny se vyhnou projevům, které by mohly obsahovat sebemenší náznak protestu. Duchovní se ve své promluvě omezí na poděkování rodičům zesnulého, jeho přátelům a nemocničnímu personálu. A překvapivé sdělení na závěr. Trasa průvodu bude zkrácená, skončí v ulici Na Slupi. Nikoli, jak se dosud předpokládalo, před Hlávkovými kolejemi. Tím odpadá oficiální část progra-

mu, stejně jako recitace Nezvalových veršů a vystoupení hornistů Národního divadla.

A ještě něco.

Samosprávě Hlávkových kolejí, kde Opletal žil a kde tedy jeho smrt zasáhla ostatní studenty nejcitlivěji, se ukládá povinnost písemně varovat ostatní kolegy před jakoukoli neuvážeností. Výzvu je nutno vyhotovit písemně a ještě dnes ve večerních hodinách rozšířit po všech třinácti pražských kolejích. Pak už jen jakoby mimochodem padla zmínka, že podél trasy bude během smutečního průvodu nasazeno pět set sedmdesát mužů zákona.

Na podání ruky při loučení policejního prezidenta s účastníky schůzky jaksi nezbyl čas. Zůstalo u nic neříkajícího pokývnutí.

Jakoby němý vzkaz, že v případě nedodržení úmluvy strčili právě všichni tři své hlavy do šibeniční oprátky.

Profesor Jirásek přicházel na kliniku téměř na minutu přesně úderem osmé. V pondělí 13. listopadu si poněkud pospíšil. Jako obvykle si přečetl zprávu žurnálního lékaře, který měl předchozí noci službu. Potom zařídil nezbytné provozní záležitosti, jichž nebylo naštěstí dnes mnoho. Konečně se mohl soustředit na to, co ho dnes především čeká. Na desátou byla nařízena Opletalova pitva. Čekal proto, že se co nejdříve ozve zaklepaní na dveře, a skutečně se tak stalo. Přicházel doktor Pačes. Podle běžných zvyklostí se pitvy zúčastní vždy chirurg, který pacienta operoval. Profesor Jirásek však očekával ještě někoho dalšího, doktora Golu. Nebyl si však jist, jestli Opletalovou smrtí o něj neztratí gestapo zájem. Přistoupil k psacímu stolu a bubnoval nervózně prsty o jeho desku. Pozvolna ztrácel trpělivost. Z náprsní kapsy vyňal cibulovité hodinky se zlatým řetízkem a pohlédl na ciferník. Pak pravil rozhodně: „Akademická čtvrt hodinka uplynula, jdeme.“

Viničnou ulicí se dostali k Apolináři, odtud sestupovali po kaskádovitých schodech dolů. Cestou lékařů, jak se tu odedávna říká. Vládlo nevlídné počasí, mlha jim padala do tváří a zbarvovala ještě víc šed' okolí. Z dále zazníval nezřetelně rachot. Zprvu připomínal zpozdilou podzimní bouřku. Pak oběma došlo, že jde o hřmot kolony pásových vozidel, v Praze teď docela běžný jev. Profesor Jirásek se tím směrem ani nepodíval, zamlklý, pohroužený do sebe, ostatně jako vždy, když v poslední době těmito místy kráčí.

Ani Patologický ústav už není tím, čím býval kdysi. Hned po 15. březnu ho Němci připojili ke své univerzitě. Přednostíou se stal zarytý nacist, profesor Weyrich. Profesor Hájek, dosavadní šéf, uznávaná kapacita, je tam v podstatě už jen trpěn.

Ale ani doktor Pačes se necítil ve své kůži, třebaže z docela jiného důvodu. Souvisel právě s Opletalem. Už od chvíle, kdy se jeho zdravotní stav začal zhoršovat, se nemohl zbavit myšlenky, o které především chirurgové vědí své. Jestli navzdory veškeré svědomitosti během operace přece jen něco neopomněl. Mohlo jít o přehlédnutí poraněných cév, které zásobují střeva, anebo kteréhokoli jiného patologicky změněného místa. Sám se sice ujišťoval, že se tak nestalo, ale červ pochybností hlodal. Byla tu totiž okolnost, která ho zneklidňovala. Druhý den byl pozván na mysliveckou leč do křivoklátských lesů. Navíc měl zařídit několik neodkladných soukromých věcí. Ale především se už viděl v hubertusu, s triedrem na krku a s brokovnicí v ruce. Myšlenky ho trápily, ale hned se zase ujišťoval, že během Opletalovy operace, stejně jako ostatních, které toho dne provedl, si nepřipadal zbrklý ani roztržitý. Fakt, že se následně přidala sepse, se dal předpokládat. Průstřely zašil „lege artis“ a samotný výkon nebyl nikterak náročný. Přesto napětí, které v sobě cítil, nepolevovalo. Soustředěně se zahleděl k profesoru Jiráskovi, který sestupoval před ním o dva schody níž. Nebylo moc času, snažil se s ním vyrovnat krok. Zeptal se ho, jestli by se mohl s něčím svěřit.

Zastavili se. Šéfovi kliniky poskočil na krku béžový motýlek. Tvář nabyla rozhodnějšího výrazu. Při současném profesоровě duševním rozpoložení to nemuselo věstít nic dobrého. Každý ví, kdo se pohybuje v jeho blízkosti, jak dovede být často nevyzpytatelný. Odkládat se však už nic nedalo. Doktor Pačes měl pocit, jako by právě přistupoval

ke klekátku zpovědnice. Mluvil a mluvil, žádný záblesk však v očích svého nadřízeného nevyvolal.

„To je vyloučené,“ řekl potom profesor Jirásek. „Protože jinak by to špelo s pacientem mnohem rychleji ke konci.“ Sňal cvikr a hřbetem dlaně si protřel zarosená skla, „Víte, Pačesi, kdybych o tom měl sebemenší pochybnosti, znovu bych to břicho otevřel. Ale nebylo proč.“ Mávl rukou, jako by naznačil, že už se celou záležitostí nehodlá zabývat.

Došli k úpatí kaskádovitého kopce. Vyvstala před nimi budova soudního lékařství. Vysoká, rozlehlá, moderní. U vchodu nikdo nečekal. Vstoupili dovnitř.